

Huldran mitt ibland oss

Huldran skymtar mellan granstammarna nära den glittrande tjärnen. Hon bländar med dunkel skönhet, sveper med sina lockande slöjor, vinkar till dig komma närmare, gesterna lovar njutning, men förförelsen är gäckande.

Ordet förförelse är fantasieggande. Prefixet för- får upprepat ytterligare pregnans om det läggs till ytterligare en gång – *förförelse*. Frågan är: vad föregår förförelsen?

Här infinner sig fantasin om förförelseakten som något som äger rum såsom ett ömsesidigt spel, där förföraren redan under sitt närmande till den som utsätts för förförelseförsöket i sitt inre har någon form av representation av förföraren liksom av själva förförelseakten.

Det som väcks till liv i det inre är önskefantasin om en drifttillfredsställelse kring vilken finns ambivalenta känslor, där önskan om hängivelse blandas med fruktan för straff och undergång.

Det handlar här om förbjudna men åtrådda driftönsknings- och objektet i det inre har sin grund i det incestuösa objektet vars intensiva driftladdningar inte upphör att utöva sin kraft och som därför ständigt blir föremål för allehanda omgestaltningar och former. I det inre finns också representationen av det egna självet, en önskan om ett autonomt och frigjort jag som önskar välja den egna vägen och det egna ödet på grundval av internaliserade intressen och ideal. I den psykiska utvecklingen kommer en mängd olika former av internalisering att bidra till utformningen av de inre bilderna, införlivanden som så småningom kommer att ha formen av stabila identifikationer, bildade i kampen mellan den omedelbara drifttillfredsställelsens krav och uppskovet, avbidan av mognad och egna val. Det oidipala dramats innebörder och följer innesluter hela komplexiteten i förförelsens drama: önskan om att likt ett spädbarn kunna hänge sig åt den totala sammansmältningen samtidigt medvetenhet om faran att ge upp sin individualitet i sammansmältningens förintelse. Det är alltså födelsen i ny version, om och om igen upprepad under livet, i former som leder till alltmer sofistikerade individuationsgestalter av det egna självet. Hela tiden finns grunden

---

Texten baserad på artikel i *Divan*, nr 1-2, 1998.

kvar i det basala varat som ger must och färg åt livets kontinuerliga pendlings mellan tillfredsställelser och avstående.

Barndomen skyddslöshet mot dessa känslostormar känner föräldrarna intuitivt i sin kärlek till barnet, och det inbyggda incestförbudet förmedlas i avgränsningarnas successiva räckvidd: avvänjningen från bröstet, den fasta födans olika former, kroppens utsöndringar och deras kontroll och placering i tid och rum, könsskillnaden och skillnaderna mellan barn och vuxna, generationernas ordning, samhällets krav. Gränserna dras upp och blir skarpa – gränsen mellan inuti och utanpå, mellan yta och innehåll, mellan det avskyvärda och det intagande, mellan ömheten i föräldrakärleken och sexualitetens vuxna former.

Genom gränsernas införlivande formas konturerna av personlighet och självständighet. Uppskovet och väntan på vuxenheten långt borta skapar en hett åtrådd framåtsträvan mot det som kan hägra i framtiden av förverkligande av önskingar och drömmar. Uppskovet är smärtsamt men sublimeras i latenstidens intensiva lekar och förvärv av färdigheter som – anar man – är förberedelser och träning för det kommande i ett självständigt vara. Men vägen kan kännas lång och omständlig, den narcissistiska fantasin att utgöra ett lysande undantag, om att särskilda regler gäller, att hemliga kunskaper om genvägar till den hägrande tillfredsställelsen existerar blir ibland outhärdligt lockande. Kan de vuxna stödja barnen att vänta på sin tid, eller kittlas deras inre av identifikatoriska föreställningar om att det går att ”underlätta” för barnen?

I narcissismens locktoner finns förförelsen dold. ”Jo, det finns en genväg, där både de starka önskingarna från barndomen kan tillfredsställas, sammansmältningen ske och ändå den egna självkänslan behållas”, viskar Djävulen. I den atmosfären grundläggs förförelsen, det är förförelsens värld.

Huldran lockar med sin skönhet, sina löften, skogsrået med sina locktoner. Men ryggen är ihålig – någon ryggrad finns inte. Men det ser inte den som lockas, och han eller hon ser inte heller att den egna ryggraden håller på att urholkas eller att den ännu saknas. Där finns grogrunden för förförelsen. Den som fastnar i narcissismens nät blir här ett lätt byte.

Man förespeglas att gränser kan överskridas – gränsen mellan ömhet och otillbörlig sexualitet, gränsen mellan sammansmältning och formande av kontur och personlighet.

I vår postmoderna värld lockar ett sargassohav av huldror och djävlar med sina locktoner om gränsernas överskridande: generationerna finns inte, ungdomen är evig bara man använder rätt shampoo, sexualitet i alla former kan uppmuntras, skillnader är fördomar, åldrande och död en försumbar myt.

Följderna är fenomen som vi är vana vid: drogberoende blir en genväg till det yttersta; pornografi, prostitution och pedofili utgör utvägar för sexuella gränsöverskridanden; en kommersialiserad skönhetskult och ungdomsidealisering speglar våra illusioner. Dessa förförelser banar väg för förnekande och förakt för erfarenhet och ålderdom sådant som utgör obehagliga påminnelser om livets kränkande ändlighet.

Offer för förförelsen blir de som inte förunnats kunskap om uppskov och gränser, som utsatts för övergrepp eller försummelse och därmed har luckor i sin innersta kärna. När realiteten drabbar med sina obehagliga gränser är de skyddslösa – i sanning förförelsens offer.

Förförelsen är förnekandet av lång och delvis plågsam möda och ett förnekande av tidens realiteter. Alltför mycket av detta finner vi i det snabba flygets, rekordjakternas och kommersens tidevarv. Förförelsen är runt omkring oss i varje stund.

